

JOHAN CRUIJFF
IN BEELD
IN BEELD
JOHAN CRUIJFF

REDACTIE:
YOERI VAN DEN BUSKEN
MICHEL VEERMAN
PETER VOSKUIL

ART DIRECTOR:
ROELINA MEIJER

DOOR

C. BARTON
VAN FLYMEN
VAN FLYMEN
C. BARTON

FOTOGRAAF [1944]

14

C. BARTON VAN FLYMEN

Fotograaf C. Barton van Flymen, Zuid-Afrikaan van geboorte, is negentien als hij in 1963 zijn familie en moederland achter zich laat. Hij vliegt naar Europa en komt in Amsterdam terecht, de stad van de vrije moraal. De stad ook van Ajax en Johan Cruyff. Na een reeks vaak slecht betaalde baantjes gaat hij fanatiek met fotografie aan de slag. Bij Het Parool zijn ze onder de indruk van zijn werk en gaat hij aan het werk als algemeen freelance fotograaf. Omdat hij zelf in Zuid-Afrika op niveau gehockeyd heeft, is hij – zoals hij het zelf zegt – helemaal into sport en groeit hij in no-time uit tot de sportfotograaf van Het Parool.

In 1970 ziet hij Ajax voor het eerst spelen. 'Ik ging naar Ajax omdat Het Parool een Amsterdamse krant was en ik dus simpelweg opdracht kreeg daarnaartoe te gaan', vertelt hij. 'Ik was meteen verkocht. Het was leuk, écht leuk om erbij te zijn.' Niet zelden moet hij al in de rust zijn fotorolletjes bij een gereedstaande koerier inleveren om de krant van de volgende dag te halen. Zijn camera trekt van het begin af aan naar Johan Cruyff toe. 'Johan was de maestro natuurlijk, dé man. Aanvallers ogen altijd al artistieker dan verdedigers. Ik zat daarom zelden aan de verdedigende kant van Ajax, ik koos bijna altijd voor de aanvalslinie. En Johans bewegingen waren daarin extra opvallend, anders. Sierlijk. Daarbuiten was Johan gewoon ook veel aan de bal natuurlijk. Het meest van iedereen, denk ik.'

Van Flymen heeft zich altijd van zijn collega-fotografen proberen te onderscheiden door afwijkende invalshoeken te zoeken. 'Als tien fotografen op dezelfde plek stonden dan was dat voor mij het sein daar weg te gaan. Dat zorgde ervoor dat je dingen miste, maar het leverde soms ook bijzondere dingen op. Dat zie je ook terug. Er zijn foto's waar de bal niet op staat, wat bij andere kranten een absolute doodzonde was. Die monteerden de bal er desnoods achteraf nog in. Als bij mij de bal er niet op stond, soit.'

Met zijn Nikon-camera's kan hij begin jaren zeventig al tien beelden per seconde schieten. De foto's worden daardoor wel korreliger. Het is een bewuste keuze: 'Je had destijds twee stromingen in de fotografie: korrels en geen korrels. Ik was absoluut van de korrel. Het gaf mijn foto's power, maakte ze sfeervol en niet gelikt. Dat zag je ook veel in de oorlogsverslaggeving uit die tijd, daar kwam dat ook vandaan toen.'

Zijn foto's vallen op. Van Flymen stapt in 1972 over naar de Volkskrant, waar ze zo mogelijk nog enthousiaster zijn over zijn werk. Na twee proefopdrachten krijgt hij al een vast contract aangeboden. Bij de Volkskrant vormt hij vaak een tandem met de legendarische voetbaljournalist Ben de Graaf. 'Ik snapte heel goed hoe Ben de Graaf & co in elkaar zaten – wat ze zochten', vertelt Van Flymen. 'Wat je maakt moet representatief zijn voor het medium waarvoor je werkt. Wat je ziet, is puur en rauw, met oog voor detail. Uitgangspunt was bijvoorbeeld om heel cleane foto's te maken, met

zo min mogelijk reclame erop. Je gaat namelijk niet voor reclamemakers naar het stadion, je bent er voor de sport.' De Graaf vertelt vooraf vaak wat hem bezighoudt en daar probeert de fotograaf dan op in te spelen. 'Ben was naar mij toe altijd heel opbouwend, collegiaal en complimenteuz', vertelt Van Flymen. 'Hij hield natuurlijk van de kritische noot en schreef ook over zaken als overtredingen en geweld op het veld. Cruyff werd ook veel getrapt. Toch heb ik hem in al die jaren nooit zien terugschoppen.'

Een hoogtepunt voor Van Flymen is nog altijd de Europacup-finale van 1973 tegen Juventus. Hij reisde in een charter vol Ajax-supporters zonder visum op zijn Zuid-Afrikaanse paspoort naar Belgrado, illegaal. Visum of niet, aan het einde van de dag staat hij als enige van het vliegtuig tussen de Ajacieden op het veld. Van Flymen: 'Ik had nooit veel te zoeken in de persruimte. Ik was altijd dik op tijd op het veld en was volgens mij als een van de weinige fotografen paraat toen die jongens vooraf in clubtenu alvast het veld verkenden. Het was weliswaar nog anderhalf uur voor de wedstrijd, maar de show was voor mijn gevoel al begonnen. Dat stadion zinderde, en ik liep daar met de hoofdrolspelers op dat veld.' Er kon toen ook veel meer. Tegenwoordig is alles strak geregisseerd. 'Later stond ik bij huldigingen achter een hek', beaamt Van Flymen, 'maar begin jaren zeventig liep ik er nog gewoon tussen.' Wanneer de eerste sportbladen zich als klant bij hem melden, gaat hij ook steeds meer kleurenbeelden schieten.

IK BEN EN BLIJF EEN
STRAAT SCHOFFIE
UIT BETOONDORP.
DAAR HEB IK
VAN ME AF LEREN
BIJTEN

31-5-1972 | DE KUIP, AJAX - INTER MILAAN [2-0]

26-3-1977 | BELGIË - NEDERLAND [0-2]

1981-1984
1981-1984

COMEBACK

'EENZAAMHEID,
DAAR HOUD IK VAN.

DAT HEB IK VAAK
HARD NODIG
OM MEZELF
TE KUNNEN BLIJVEN.

IN MIJN NIEUWE LEVEN
MOET IK GEWOON WAT SOEPELER ZIJN
IN HET MENSELIJK CONTACT,
MAAR IK WEET
VAN MEZELF
DAT IK DAAR WAARSCHIJNLIJK
NIET AL TE VEEL
MOEITE MEE ZAL HEBBEN.'

W W I U

JOHAN CRUIJFF
IN TAAL
IN TAAL
JOHAN CRUIJFF

REDACTIE:
YOERI VAN DEN BUSKEN
PETER VOSKUIL

ART DIRECTOR:
ROELINA MEIJER

JE HEBT HET OF JE HEBT HET NIET

ZIJN ONTDEKKER JANY VAN DER VEEN BESCHOUWDE
HEM ALS EEN 'GESCHENK UIT DE HEMEL'.
NIEMAND HOEFDE JOHAN CRUIJFF TE LEREN VOETBALLEN.
WAT HIJ WEL NODIG HAD IN ZIJN JEUGD,
WAS BEGELEIDING. EN GOEDE VOORBEEDEN.

Wie hem aansprak als de ontdekker van Johan Crujff, stuitte op zijn charmante bescheidenheid: 'Iedere koekenbakker zag dat die spillebeen kon voetballen.' Maar Jany van der Veen was wel de eerste koekenbakker en dat telt. De voormalige stopperspil, die 135 officiële wedstrijden in het eerste elftal van Ajax speelde tussen 1939 tot 1948, staat bekend als een speurneus uit duizenden. Hij had een feilloos gevoel voor talent, maar liep er nooit mee te koop. Van der Veen genoot in stilte.

Over de groep die in de jaren zeventig de wereld veroverde, zei hij: 'Die generatie kon al alles. Wij, de trainers, maakten er een vriendenploeg van. Toen de jongens al die Europacups omhoogtilden, zat ik met tranen in mijn ogen toe te kijken.'

Johan Crujff was zich als kind nog niet meteen bewust van zijn talent. Het werd ook niet genetisch overgedragen door zijn vader. Groenteboer Manus hield van voetbal en Ajax, maar had er zelf geen gevoel voor. Hij was geen Jos Verstappen die zijn zoon systematisch met kennis en kunde klaarstoomde voor de top.

Een karaktereigenschap die wél in Johan terugkeerde, was doorzettingsvermogen. In het stratenlabyrint van Betondorp pingelde hij dat het een aard had. Altijd de kleinste, hoewel zijn behendigheid een hoop compenseerde. Dreef Jopie een actie te ver door, dan kreeg hij schoppen. Dat waren de wetten van de straat. Of, zoals Crujff het zou noemen: 'De natuurlijke opleiding.'

Hij moest leren zich te wapenen en ontwikkelde de gewoonte om een paar stappen vooruit te denken. Voetbal, doceerde hij later veelvuldig, is een spel van ruimte en tijd. En in die ruimte slaagde hij erin net een fractie eerder te handelen dan de anderen. 'Toen was er nog geen kwestie

van dat ik de beste was, of mij zo voelde', zei hij eens over die periode. 'Ik was de jongste en moest, elke keer opnieuw, knokken om erbij te mogen komen.'

Jany van der Veen werkte als jeugdtrainer bij Ajax in de tijd dat een piepjonge Johan Crujff de potigste kerels kwistig door de benen speelde. Van der Veen was in dezelfde arbeiderswijk opgegroeid, aan de rand van een trapveldje en op loopafstand van Ajax-stadion De Meer. 'Mijn vader was secretaris van Animo, maar had er totaal geen kijk

op. Alleen aan die spillebeen zag hij iets bijzonders. Als jochie van tien deed Johan mee met de stratenmakers uit de buurt en die kwamen nauwelijks aan de bal. Dat wordt een hele grote, zei mijn vader dan.'

Op vierjarige leeftijd scharrelde Crujff al rond bij Ajax. Officieel lid worden mocht hij pas op zijn tiende, in 1957. Van der Veen regelde dat de inschrijving een formaliteit werd. Een proefwedstrijd, zoals dat gebruikelijk was, vond hij volstrekt overbodig.

Hij herkende de potentie in Ton Pronk, Barry Hulshoff, Wim Suurbier en Johan Crujff, maar ook in Edgar Davids, Rob en Richard Witschge,

'WAT JOHAN SNEL DOORHAD, WAS DAT EEN BAL METEEN VOORUIT MOEST EN NIET BREED'

Amsterdam, 1964, Ajax juniorenkampioen van Nederland. Met staand o.a. Barry Hulshoff (tweede van links), Rolf Grootenboer (vierde van links), Wim Suurbier (derde van rechts), Henny Crujff (uiterst rechts) en zittend Jany van der Veen (uiterst links) en Johan Crujff.

Frank en Ronald de Boer, Aron Winter, John Bosman en Dennis Bergkamp. Tussen die generaties zat ongeveer 25 jaar. Crujff bedong bij zijn terugkeer als hoofdtrainer in 1985 dat zijn ontdekker weer een functie bij Ajax zou krijgen. Dat Van der Veen op dat moment 68 was, maakte voor Crujff niet uit. Hij wist waartoe de ziener uit zijn geboortedorp nog in staat was.

Een geheim heeft Van der Veen er nooit van gemaakt. 'Je moet scouten gewoon in je vingers hebben. Slechts één procent is geboren met de natuurlijke aanleg. Je hebt het of je hebt het niet. En ik zag meteen wie het wel had.'

Door zijn spelers werd 'meneer Veen' op handen gedragen. Hij was streng, maar rechtvaardig en nog in staat voor te doen wat hij op het trainingsveld verlangde van zijn pupillen. 'Een soort voetbalvader', zei Crujff in zijn eerste biografie Boem uit 1975. 'Hij heeft me harder, sterker, gespierder gemaakt.'

Ook leerde Crujff enkele psychologische handigheidjes waar Van der Veen zich van bediende. De beste voetballers werden soms in een hoger elftal neergezet om te zien hoe ze daar fysiek en mentaal mee omgingen. En nadat Van der Veen de trainer van de tegenpartij in de gang tegen een verdediger had horen zeggen dat die de iele nummer 9 van Ajax goed in de gaten moest houden, 'want dat is de man waar het om draait', fluisterde hij Crujff toe: 'Ruil jij effe van shirt met nummer 10.'

WEET WAT JE WAAARD BENT

REBELLIE TEGEN BESTUURDERS, GEWIEKSTE
SLUIKRECLAME EN DE EERSTE SPELER MET EEN
ZAAKWAARNEMER. OOK BUITEN HET VELD
WAS JOHAN CRUIJFF REVOLUTIONAIR.
'HIJ PLAVEIDE DE WEG VOOR DE REST.'

DINGEN DIE SERIEUS
BENADERD MOETEN
WORDDEN MOET JE
SERIEUS BENADEREN.
MAAR VERDER MOET
JE ZOVEEL MOGELIJK
DE LOL VAN HET
LEVEN ZIEN

COLOFON *WIJ*

EERSTE DRUK, APRIL 2022

ONTWERP | ROELINA MEIJER

CONCEPT | PETER VOSKUIL

REDACTIE & BEGELEIDENDE TEKSTEN | YOERI VAN DEN BUSKEN, PETER VOSKUIL

REALISATIE | MICHEL VASTENHOUT, KRIS DANEELS

DRUK | DANEELS MEDIA GROUP, BEERSE

MET SPECIALE DANK AAN CAROLE THATE

& UITERAARD DE FAMILIE CRUIJFF

NOBLESSE UITGEVERS BV | DANEELS MEDIA GROUP

COPYRIGHT © 2022

NUR 491

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT WORDEN DOOR
MIDDEL VAN DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM, VIDEO OF OP EENDER WELKE WIJZE DAN OOK,
ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE UITGEVER EN DE AUTEURS.

DE UITGEVER HEEFT ALLES GEDAAN OM ALLE RECHTHEBBENDEN VAN HET BEELDMATERIAAL TE
ACHTERHALEN. ZIJ DIE MENEN RECHTEN TE DOEN GELDEN, WORDEN VRIENDELIJK VERZOCHT
CONTACT OP TE NEMEN MET NOBLESSE UITGEVERS (WWW.NOBLESSEUITGEVERS.NL).

